

Buk ái Paulo a le on uri narsán bos tám ruruna á PILIPOI

Worwor táil

I pákánbung a han ur Makedoniá ái Paulo i kán áruán láklák mai lain arbin, a han hut i bimán rum á Pilipoi (Apo 16:9-40) mák han soi lain arbin iatung, ki ák han pas. I te bet namur dik han tola pas Paulo adi i lite malar, má dik dung i rumán batbat kalar á Rom (Apo 28:14-31). Te á marán tám mánán di hol on ngo a kis i rumán batbat kalar min i pákánbung a le i buk minái suri ot kuluk ur si di á tan Pilipoi kabin dikte tar palai kándi artabar ur singin (Pil 1:5, 4:10-19). Ák parai mul si di suri sang ngo ngádáh a ngoi i kamkabat, má ák parai mul ngo te kálámul di tohoi suri tar taun uri liu si Paulo. Mái sár ái Paulo kápate lala hol pasi tan kálámul erei má kápate lala hol pasi kán kamkabat mul. Kápte. A laes sár ngo lain arbin kán tu han arsagil (1:12-26). Má tatalen án gasgas, ái á kesá támin táit on á buk minái (1:4, 1:18, 2:2, 2:17-18, 2:28-29, 3:1, 4:1, 4:4). Io, mái Paulo a arakrakai i bos tám ruruna adi Pilipoi ngo da tur atu mai ruruna er ákte arbin mai uri narsá di, má koion da mátut suri kándi tan kurtara (1:27-30). Erej á kábutkis on á kunlán buk minái. A sungi bos Pilipoi suri da hol agengen i di sang ngorer ái Karisito a longoi. Káksiai ngo ái Karisito á Káláu, ái sár a tar kápán páplun ák ngoro kesi tám toptop suri tangan git (2:1-11). Ák

parai mul si di ngo na dos palai aru lain kálámul, ái Timoteo mái Epaproditus, ur si di (2:19-30). Má ák akeng i di suri tan angagur án tám aratintin er di parai ngo tekesi kálámul na longoi lain tatalen sár, ki na nokwan i mátán ái Káláu. Mái sár ái Paulo a parai ngo gita ruruna sár i Karisito, ki giták nokwan (3:1-21).

¹ Buk minái iau Paulo iau siri uri narsá gam á boh tám ruruna, má uri narsán tan tátáil án lotu má boh tám artangan mul gam kis i malar á Pilipoi, gam no gam kes mam Iesu Karisito. Giur ái Timoteo giur aru tám toptop si Karisito, má giur tarwai buk minái uri narsá gam.

² Artangan má bál matau kándiar ái Káláu Kák git mái Konom Iesu Karisito, na kis tiklik mam gam.

Ái Paulo a ot kuluk mák sung uri narsán ái Káláu

³ I boh pákánbung iau lu hol pas gam, iau lu utung kuluk ur singin kang Káláu sur gam.

⁴ Má i bosbos pákán iau lu sung sur gam no main Pilipoi, iau lu sung mai gasgas.

⁵ Iau lu sung ngorer kabin i kamu artangan ngorer gam tangtangan iau mai him án lain arbin turpasi tili mulán bung gam ruruna ák han pang onin.

⁶ A talas ngo ái Káláu ákte turpasi mái kán lain him er i gam, má ngorer iau mánán ngo a támin muswan ngo na tunga him i gam iamunang nák han arahi i bung káián ái Iesu Karisito.

⁷ Gam á bos sepen nitang, má ngorer a nokwan ngo a mon i kak lala ásásla sur gam. Gam no mam iau git má te tamtam pasi lain talar ái Káláu ákte tari singing. Áá, gamáte tangan iau i pákánbung onin iau kis i batbat kalar má iau tur rakrakai i lain arbin má iak para inngas tari singin matananu ngo a muswan sang.

⁸ Ái Káláu a mánán ngo iau parai támin ngo kak lala ásásla sur gam a tukes mai matngan ásásla er si Iesu Karisito sang.

⁹ Má iau sung sur gam ngo kamu armámna na lu marmaras hanhan. Ngo kamu armámna na lu marmaras ngorer, ki kamu mánán suri kán nemnem ái Káláu na hau kunlán pagas, má gama talas suri gama mák tusi táit a kuluk alari táit a sák,

¹⁰ pasi gamák mánán i ilwa pasi lain tatalen. Ngo na ngorer, ki kápte te sápkín na duk i gam i pákánbung er na kaleng ái Karisito.

¹¹ Má kamu liu na káng mai lain ninas er ái Iesu Karisito masik a artálár suri na tari. Má na tari ngorer suri matananu da mákái má dák parpara agas uri narsán ái Káláu má dák sángwái ngisán.

Rangrangas si Paulo a tángni inan káián lain arbin

¹² Má minái iau nem ngo gama talas no, rang buhang, suri kang kis onin. A támin iau kis i katbán rangrangas, mái sár kápte tur palai inan káián lain arbin, kápte. War a tángni sang!

¹³ Má wán a ngoromin. Tan tám arup no di lu mákmák kári rum si Kaisar má matananu no

main, dikte talas sur iau ngo iau kis i batbat kalar kabin iau tám toptop káián ái Karisito.

¹⁴ Má marán tili boh tám ruruna di mákái kang kis ngoromin, mái sár kápдите mátut. Ái Konom ákte tangan di má kándi ruruna a tur dik, má ngorer kápte di lu bunbun suri arbin mai pinpidan si Káláu.

¹⁵⁻¹⁷ Te a mon i kándi lain holhol, pasi er dik lu arbin. Ái rung er dikte mánán ngo ái Káláu ákte tari him singing suri bálbál káuri lain arbin, má ngorer kándi tatalen án arbin a aptur tili armámna imi bál di. Mái sár te sang di arbin sur Karisito kabin di bálák mam iau má ák taba ngus di uri iau. Ái rung er kápte di arbin mai kepwen hol. Di nem sár suri apakta pasi ngis di, má di hol on ngo da paptauni te taun mul uri narsang i pákánbung iau minái i rumán batbat kalar.

¹⁸ Má kápte te táit! Káksiai ngo di arbin kabin i kándi armámna ngo di arbin kabin di bálák, a tu táit bia sár. Má támin táit on sang ngo arbin sur Karisito ákte han arkaliut, má iau laes.

¹⁹ Áá, ina tunga laes sang kabin iau mánán ngo gam lu sung sur iau, má Tanián ái Iesu Karisito a lu tangan iau mul, má ngorer ina sengsegeng má.

²⁰ Kak lala ásásla má nemnem a ngoromin. Káp ina te pur tili kak talar, mái sár ngo i bosbos bung no rehei mul onin, iau nem sang ngo ina lu hanhan mai mangan suri sán gwái ngisán ái Karisito mai kang kunlán liu. Áá, káksiai ngo ina liu ngo ina mat, iau nem sang ngo ina sán gwái ngisán ái Karisito.

21 A kuluk sár ngo ina liu kabin ina liu suri sángxwái ngisán ái Karisito. Mái sár ngo ina mat, ki na lala kuluk sang ur singing kabin ina kis narsán.

22 Mái sár ngo na dol be i kak liu án kápán páplun, ngorer ina artálár suri longoi marán lain talar. Ki ngádáh, iau nem ngo ina liu ngo ina mat? Káp iau te mánán i kono dáh suri ina mur on,

23 ák ru má kak holhol suri aru táit min. Kak tilik lala nemnem ngo ina bokoh tili liu min suri ina kis narsá Karisito kabin kiskis er a tuan kuluk sang.

24 Mái sár uri kamu kuluk, ánlain ur on sang ngo ina liu be suri tangan gam.

25 Pasi iak mánán tumran on ngo ina liu besang suri tangan gam, má ngorer káp ina te mat melek, kápte. Ina lu kis be, má ina hut suri gita kálik lu kis tiklik, má ina tangan gam suri kamu ruruna má kamu gasgas na lain lur.

26 Má namur ngo ina han má kis narsá gam, gama lala para agas Iesu Karisito kabin gama mákái tara lalain tatalen a longoi mam iau, ngorer a tarwa kalengna iau uri narsá gam.

27 Má támin táit ur on sang, kamu ninas na mur arwat pasi ngorer a parai i lain arbin sur Karisito. Má ngorer, káksiai ngo ina bokoh alar gam ngo gita tiklik, ina alalongra sang sur gam ngo gam tur atu mai kesá kepwen hol má gamá risgos talum suri matngan ruruna er gitáte arbin mai na tur pagas,

28 má kápte gamá mátut suri kamu tan kurtara.

Gama mangan sang, má ngorer da mák ilmi ngo ái Káláu a arakrakai i gam má gamák sorliu, má di sang má da pur.

²⁹ Áá, ái Káláu ákte longoi lain tatalen mam gam er ák mángát pala gam suri gama bos tám toptop si Karisito. Má kamu him án toptop erei kápte ngo gama ruruna masik, kápte. Gama áslai rangrangas mul kabin gam káián.

³⁰ Tungu iau main narsá gam, gamá mákái ngo iau risgos mam rung er di kurtara mai lain arbin, má onin mul gamá longrai ngo kak tu arkipkip be mam di. Má inái gama sotsot suri giták tur talum kabin kamu risgos má kaiak a tukes on sár.

2

Gama mur i tohtohpas si Karisito

¹ A támin ngo ái Karisito a lu arakrakai i kamu liu, má kán armámna a abálbál gam, má gam lu ararguna tiklik mai Tanián a Pilpil, má gam lu armámna má artangan arliu i gam.

² Má ngorer iau sung gam ngo gama apakta i kak gasgas ngoromin: na tukes á kamu holhol sang. Ngorer kamu armámna arliu na tukesi matngan, má na kepwen i kamu hol, má kamu sorsormángát suri kesá táit na tukes on.

³ Má koion gama mur i tatalen án kiu ngo tatalen án apakta pas gam sang. Ái sár gama agengen tar gam arliu i gam, má keskeskes tili gam na apakta pasi tan lite alari sang.

⁴ Koion á tekes ngo na mákmák suri tangan masaknai sang, ái sár na hol tepák suri na tángni turán mul.

⁵ Kamu hol na ngorer i hol si Iesu Karisito, má ninsi gam mul na ngoro ninsin.

⁶ Ái Karisito a ngoro Káláu sang má diar arwat, ái sár kápate top dik on suri na tubán akuluknai sang.

⁷ Kápte.

A bál palai kán lala kiskis imi sang,
mák tar kápán páplun áng kálámul má,
mák áksái tatalen kán tám toptop ur on.

⁸ Má i pákánbung a kakun naul bim,
a agengen pasi sang mák taram no i nemnem si Káláu,
mák áslai lala rumrum er a mat iamuni kubau kus.

⁹ Má kabin a longoi ngorer,
ái Káláu a apakta pasi
má ák aksimi i kiskis a pakta sorliwi tan táit no,
má ák tari ngis a pakta alari tan ngis no.

¹⁰ Ái Káláu a longoi ngorer suri matananu má bos angelo má tan táit no
da agengen pas di sang uri lalin i Iesu.

Áá, di no imi naul bát mái rung main i naul bim
má sinih idi pokon án minat,
da kis dirtapul má dák lotu uri narsán ái Iesu.

¹¹ Má di no tili naul matmatngan pokon
da arbin talas ngo ái Iesu Karisito ái á Konom,

2:4: 1Ko 10:24   **2:6:** Ioa 1:1-2, 17:5   **2:7:** Ioa 1:14; 2Ko 8:9

2:8: Eba 5:8, 12:2   **2:9:** Apo 2:33; Epe 1:20-21; Eba 1:3-4   **2:10:**

Rom 14:11   **2:11:** Rom 10:9

má ngorer da árngai ngisán ái Káláu Kák git.

Gama atalsai talas uri katbán matananu

¹² Má lain rang buhang, gama mur on ngorer a longoi ái Iesu Karisito er a taram i Kákán. Tungu iau main narsá gam, gam lu mánán i taram. Má onin iau kis tepák alar gam, má a kuluk ngo gama lu sopasun hanhan i kamu tatalen án taram. Gam mánán ngo a mon á matngan tatalen a kuluk er tan tám ruruna da lu mur on. Má ngorer keskeskes tili gam na rakai suri mur i matngan tatalen erei, má na longoi ngorer mai rumrum uri narsán ái Káláu.

¹³ Kabin ái Káláu sang ái koner a arakrakai i git má gitá artálár suri kákir pasi nemnem káián, má a tangan git mul suri gita long artálár pasi.

¹⁴ Tan bos táit gam longoi, koion gama longoi mai ngurngurngur má wor arkuh,

¹⁵ má ngorer kápte kes na ser pasi sápkín i gam. Má gama rang natun ái Káláu, gama pilpil má nokwan iatung i katbán ngaul matananu di lu mur i sápkín má tokroroi lain ninas. Má i katbán matananu erei, gama ngorer i bos mátmátiah di márám iamuni armongoh,

¹⁶ má gama para talsai si di á pinpidan án liu. Má ngo gama mur arwat pasi ngorer, ki gama aposoi ngo kak him káp iau te era bia on iatung i katbán i gam. Má ngorer na mon á kang kábutkis án gasgas namur i bung káián ái Karisito.

¹⁷ Tungu gam ruruna, gam tar gam sang ur káián ái Káláu má a ngoro osmapak er tám osmapak a tari uri narsán ái Káláu. Má ngo da han up

iau ái rung til Rom, ki kak minat na ngoro kak osmapak uri narsán ái Káláu ngorer i suir wain di urai urami iátin osmapak suri arahi. Káksiai ngo na han ngorer sang, ki ina laes sur git ngo gitáte hut ngoro osmapak uri narsán ái Káláu.

¹⁸ Má gam mul gama laes, má giták laes tiklik kabin gitáte bál tar git ngorer.

Worwor sur Timoteo diar ái Epaproditus

¹⁹ Má rang buhang, ngo ái Káláu a mángát suri tarwa Timoteo uri narsá gam, iau hol on ngo ina sangar i tarwai. Má ngo ái Timoteo na tarwa kalengnai te arbin sur gam, ki ngorer na arakrakai i iau.

²⁰ Ái Timoteo masik sár kán ásásla a ngoro kak ásásla, má a lala holhol mul suri tangan gam.

²¹ Iau para pas Timoteo kabin marán di lala hol pas kalengna di masik, má dik hol sirereh i him si Iesu Karisito.

²² Gamáte mánán on ái Timoteo ngo matngan kálámul ngoro sinih. Ákte inngas tari ngo lain kálámul sang, má ákte him tiklik mam iau suri talar mai lain arbin ngorer i kalik a tangan kákán.

²³ Má ngorer ina sangar i tarwa meleknai i pákánbung erei ina mánán i táit da longoi mam iau.

²⁴ Mái Káláu ákte atumran i kak hol sur iau, ngo páput sár mul má ina han suri laum gam.

²⁵ Má sur Epaproditus, koner tungu gam tarwai ur singing mák tur sur gam suri na tangan iau i kak pákánbung án sáhár. Ái á buhang má táring

mul, má giur lu him tiklik ngorer i aru tám arup káián ái Káláu. Má inái ákte ngoi á balang ngo ina tarwa kalengnai uratung si gam.

²⁶ A lala kon sur gam máng konngek kabin gam longrai ngo a sasam.

²⁷ A támin ngo sasam a gis bengtai, wa a tigán án minat sang má, ái sár ái Káláu a mámnai mák aliu pasi. Má sinih ngo ái Káláu a mámnna masakna Epaproditus, wa a mámnna iau mul kabin ái Káláu a matai ngo na bontai kak tinang nák lala pakta.

²⁸ Má ngorer, a bop i balang suri ngo ina tarwa kalengnai suri gama mákái mul má gamák laes má nák bokoh má kamu tinang, má ngorer iau mul kak tinang na bokoh pas má.

²⁹ Má ngo na hut main, gama árár pasi mai kamu gasgas kabin gam no boh rang buhán ái Konom, má gama aposoi kamu rumrum uri narsán sang má uri narsán bos kálámul di lu him ngoro ái.

³⁰ Kabin pátum na han te mat kunán him si Karisito er a tur sur gam má a kis narsang mák tangan iau i pákánbung iau bokoh alar gam má kápgamte arwat suri tangan iau.

3

Iau nokwan i mátán ái Káláu kabin i kak ruruna masak

¹ Rang buhang, uri áwáwat i táit ina parai, gama lala gasgas má parmat kabin gam kes mam Konom! Kápate sák uri narsang ngo ina bali le i táit tungu iau le palai. Má ngo ina longoi ngorer, ki na tangan gam mul na káp agur gam i tekes.

² Gama ololoh suri aratintin káián rung er di lu longoi sápkín tatalen. Gita tu gerger pala sit i di kabin di lu kis i tatalen án kut aririu má dik parai ngo ái Káláu na anokwa pas rung di longoi ngorer.

³ Ái sár kápte sang, kápdite kipi á arkut muswan. Á git sang gitáte kipi á arkut muswan erei ái Káláu a nem on suri na anokwa pasi kálámul. Mái Káláu a mák git ngo git nokwan kabin Tanián a Pilpil a lu tangan git má git lu lotu uri narsán. Mái Káláu a mák git mul ngo git nokwan kabin git lu párngá Iesu Karisito masik má táit a longoi sur git. Mái Káláu a mák git mul ngo git nokwan kabin kápgite ruruna i tan táit tili karpala ngo na anokwa pas git uri mátán ái Káláu.

⁴ Áá, káp iau te ruruna i táit tili karpala, mái sár ngo iau nem ngo ina longoi ngorer, ki a mon á kábutkis ina pámpur on.

Te di ruruna i tan táit ngorer dikte longoi. Mái sár á iau, iakte sorliu di mai tan táit iakte longoi tungu. A ngoromin.

⁵ Awal á bung palai iau páng, di kut aririu i iau. Iau dárán tan Israel tili mát si Beniamin, má rang támin i iau di no kakun Israel. Suri nagogon si Moses, iau kesi Parisaio.

⁶ Má iau lala tur rakrakai suri kak ruruna i nagogon alari bos ruruna no, má ngorer iau abilbilingnai rung er di mur i Karisito. Iang kebeptai nagogon si Moses má iak taram on, má ngorer iau mur arwat pas noi bos irwatin nagogon.

⁷ Tungu iau hol on i tan táit erei ngo a lala támin táit uri narsang má na tangan iau. Ái sár onin iakte pala noi tan táit erei kabin iau mák ilmi ngo tan tu táit bia sár. Má lala támin táit iau nem on ngo ina arkabat mam Karisito.

⁸ Bos táit erei iau tánlak alari, matananu tili naul bim di mák apakta pasi. Ái sár uri matang á iau, a tu táit bia sár. Iak nánwá pasi sang ngo táit a lala támin a ngoromin: ngo ina mánán muswan i Iesu Karisito kang Konom. Kápte kes mul á táit a kuluk sorliu suri ina mánán i Iesu Karisito. Má kabin i Karisito, kápte mul iau ruruna i tan táit er ngo na anokwa pas iau, kápte. Iau mák agengen on sár ngorer i kálámul a kuh talmi tan hom sara mák buswa palai. Á iau iakte sak talmi tan táit erei má iakte buswa palai má, suri ina buhán ái Karisito

⁹ má suri ina kes áklis mam Karisito sang. Ái Káláu kápte mák iau ngo iau nokwan i mátán kabin iau mur i nagogon, kápte. Ái Káláu a mák iau ngo iau nokwan kabin iau ruruna i Karisito. Áá, kak nokwan kápte hut tili taram i nagogon. Ái sár ái Káláu a mákái kak ruruna mák wás pas iau ngo iakte nokwan má.

¹⁰ Má kak lala nemnem a ngoromin: ngo ina mánán i Karisito, ngorer ina áslai kán rakrakai er a salaptur kalengnai tili minat, má ina áslai mul i matngan rangrangas er a áslai má ina han mat kehleh ngoro ái sang.

¹¹ Má ngorer na mon i kak ngangai sur iau ngo

iau mul ina salaptur kaleng alari minat má inak liu.

Gita rut suri kipi arsupan

¹² Káp iau te kaiang pasi ngo kak mánán ákte kunlán má, má iak mánán tumran i Karisito. Má káp iau te kaiang pasi mul ngo kak ninas ákte ngorer a nem on ái Káláu. Kápte, kápte sang. Má iau lu tari sang i lulung suri ina mánán muswan i Iesu Karisito má suri kak ninas na ngorer ái Káláu a nem on. Ái á táit a kis i kán hol ái Karisito i pákánbung a long pas iau ur káián sang.

¹³ Áá, rang buhang, káp iau te lala hol on ngo iakte kip noi má matngan liu erei. Mái sár táit iau lala atri kak hol on a ngoromin. Iau lu longoi ngorer i kálámul a rut i kesi arkarsa. Kálámul er kápate mákái bemlen i pokon ákte rut on, kápte. A tu ekesi rut nokwan uranang i arahrahi mák tohoi suri nák sorliu sang. Má iau mul, káp iau te lu mákmák kaleng suri tan táit iakte long artálár pasi tungu. Mái sár iau lu atri kak hol uri tan táit imunang táilna iau suri ina long artálár pasi sang.

¹⁴ Iau longoi ngorer kabin iau tunga hol pasi arsupan er ái Káláu na tari singing namur kabin i táit a longoi sur iau ái Iesu Karisito. Má arsupan erei, wa hutngin liu ina kipi er ái Káláu na kilkila pas iau urami narsán.

¹⁵ A kuluk ngo git er gitáte matuk má, kángit hol suri táit er iau parai na tukes sár. Má ngo te tili gam a lite i kamu hol, ái Káláu sang na atalsai uri bál gam.

¹⁶ Má sár lala támin táit ur on a ngoromin: a kuluk ngo onin gita top páptai má giták tin murwai iamunang dánih ái Káláu ákte inngas tari si git.

¹⁷ Má rang buhang, gam no sang gama tin murwai kak tohtohpas, má gama mák tuman rung er kándi ninas a ngorer i ninas gimáte toh tari ur si di. Gama mák tuman di má gamák mur i di.

¹⁸ Kabin marán i pákán iakte parai ngoromin si gam, má inái iakte lu bali parai mul má iak tang. Marán a ger i kándi hol, má ngorer kándi liu a aposoi ngo ding kurtara mai kubau kus si Karisito.

¹⁹ Ái Káláu na nagogon i di má nák sisdo pala di uri rangrangas áklis. Kápdite taram i Káláu, ái sár dik mur i nemnem káián kápán páplun i di áng kándi káláu má, má dik tunga taram on sang. Má kápte rumrum i di kunán táit er a sák, ái sár di laes má di tu salarek mai tan táit er, má di tu hol pasi sár i táit til main i naul bim.

²⁰ Ái sár á git, git á bos kakun naul bát, má kángit lala riri ngo gita mákái táit git ngangai suri, ngorer kángit Tám Araliu, ái Konom Iesu Karisito sang, na hut tilami bát.

²¹ Má i bung er na kaleng, na long pasi páplun i git er a tapeluk mák lu mat, má náng kelsei uri matngan páplun er ngoro káián má gita arwat suri kusak urami bát. Má na longoi ngorer mai kán tilik rakrakai er a sak talum noi bos táit uri lalin sang.

4

Tatalen da mur on i tan Pilipoi

¹ Má ngorer, lain rang buhang, gama hol páptai kak worwor erei má gamák tur atu on mai mur i kemen ái Konom. A bop i balang mam gam má iak lala kon sur gam. Gam lu agasgas pasi balang mul, má iak laes sur gam.

² Keskam, inái iau sungi be i aru wák ái Ewodiá mái Sintike ngo diara sormángát arliu i diar kabin diar no káián ái Konom, má ngorer diar ngoro aru aratuán lik sang.

³ Má iáu táring muswan er gitará him tiklik, iau sung iáu ngo una tángni aru wák er suri diara anokwai kándiar kis án arsa gil erei. Una tangan diar ngorer kabin tungu gimtul him tiklik suri alsai lain arbin. Gimhat him talum ái Kelemen má te rang táring mul, má di no ngis di ái Káláu ákte sir páptai uri buk án liu.

⁴ Gama laes kabin gam kes mam Konom! Má ina bali parai mul, gama laes!

⁵ Gama inngas tar gam singin matananu no ngo gam lu mánán i tatalen án arabálbál. Má koion gama ráwái ngo Konom páput má na kaleng!

⁶ Koion gama konngek suri tekesi táit, mái sár ngo gam áslai taun, ki gama sung Káláu má para talsai singin suri kamu taun erei, má i pákánbung er gama ot kuluk mul uri narsán.

⁷ Gama longoi ngorer má ái Káláu na tari matau uri bál gam kabin gam ruruna i Iesu Karisito. Matau er a lala kahkahlagit má a tepák alari

mánán kán kálámul. Má ngorer kápte kes a artálár suri na mánán ngádáh gama áslai ngoi á matau erei, ái sár i pákánbung erei kápnate tabureng i bál gam má kamu hol mul na tumran.

⁸ Má uri arahi kak worwor, rang buhang, ina parai ngoromin. Gama aksimi kamu holhol i bos táit er a nokwan má matananu di sormángát on ngo a kuluk. Ngorer gama aksimi kamu holhol i tatalen án parai támin masik, má i tatalen a nokwan, má i tatalen án mur arwat pasi talar. Má gama aksimi kamu holhol i bos tatalen er a pilpil, má i tatalen án akuluknai bál kálámul, má i tatalen matananu di sormángát suri ngo a kuluk.

⁹ Gama kip pasi tan táit er iakte atintin gam mai má gamá longra pasi, tan táit er gam longrai singing má kak tan ninas mul gam mákái. Gama kip pasi tan táit er má gamák mur on. Má ngorer, ái Káláu er a lu tari matau uri bál git, ái na kis tiklik mam gam.

Ái Paulo a ot kuluk suri kándi tan artabar

¹⁰ Rang buhang, onin kamu artabar min ákte hut má, má a agasgas pasi kak liu má iau ot kuluk uri narsán ái Konom suri. Iau talas ngo a rakrakai si gam á tungu suri tangan iau má ákte dol má bung palai. Káp iau te pua pala gam. Iau mánán ngo kamu armámna kápate rah, mái sár kápte te sál suri na han hut narsang.

¹¹ Iau parai kak parmat si gam, má na káp ngoi i kamu holhol ngo gama long artálár pas tekesi artabar mul uri narsang. Kápte. Kabin ákte las i

iau ngo án mudán ngo marán, ái sár balang a lu gasgas pagas sang.

¹² Iakte áslai suri kis án sáhár má kis án konom mul. Ngo iau kis i pokon ngádáh, má i matngan pákánbung ngádáh, a tu gas sár á balang suri. A lu laes i balang i pákánbung a mon i aiak má iak mas, má i pákánbung mul ngo án mudán sár má iak matpám. Má a lu laes á balang i pákánbung a lala marán má i pákánbung mul a tu mudán sár. Tungu káp iau te mánán i tatalen án gasgas, má onin iakte talas ur on, má ngorer balang a matau sár.

¹³ Ái Karisito a lu arakrakai i iau, má ngorer ákte mon mái kak rakrakai suri ina arsuar mai tan matngan ásásla ngorer má inak tur dik sang.

¹⁴ Iau kis barung má káp iau te hol on suri gama tangan iau mai kak tan taun, mái sár iau ot kuluk narsá gam.

¹⁵ Gam á boh tám ruruna til Pilipoi gam talas ngo pákánbung iau aptur pas tili balis á Make-doniá, gam masik tili boh tám ruruna no gam tangan iau. Pákánbung er bos mulán bung iau arbin mai lain arbin, má gam masik gamá tam-tam sualim ur singing mai pirán tabal.

¹⁶ Wa iau merei sár Tesolonika má iak sáhár sang, má gamá tarwai te pirán tabal ur singing, má namur gam lu balbal tangan iau marán sang á pákán.

¹⁷ A kuluk suri kamu lain artangan narsang, mái sár koion gama hol on sár ngo iau nem suri gama tangan iau. Kápte. Ái sár táit er iau lala

nem on, ngo kamu omobop imi si Káláu na lala pakta mai tara lain tatalen erei gam longoi.

¹⁸ Má inái iau parai si gam ngo ákte hut mái tan artabar gam tarwai má ák lala marán má! Áá, tan artabar er a kipi ái Epaproditus ákte lain tangan iau, má a ngoro lain osmapak a tomtom uri narsán ái Káláu. Ái Káláu a sormángát pasi má ák agasgas pasi bál.

¹⁹ Mái Káláu, koner iau him singin, a lala pakta i kán omobop án arasosah imi bat, má ngorer na bonta noi kamu sáhár mai, kabin gam kes mam Iesu Karisito.

²⁰ Gita parpara agas áklis uri narsán kángit Káláu má Kák git má kápnate rah! A támin.

Árár uranang Pilipoi

²¹ Iau tarwai kak lain nas ur si gam keskeskes á matananu si Káláu gam káián ái Iesu Karisito. Má rang táring minái di kis narsang di tarwai mul i kándi lain nas ur si gam.

²² Tan matananu no si Káláu main Rom di kákir suri árár pas gam, má tan tám ruruna sang er di lu him i rum si Kaisar di lala kákir taladeng suri tarwai kándi lain nas uri narsá gam.

²³ Má iau sung uri narsán ái Konom Iesu Karisito suri na tari kán lain artangan ur si gam no keskeskes.

Hutngin kamkabat si Káláu
The New Testament in the Sursurunga Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sursurunga long
Niugini

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sursurunga

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 0727222139

The New Testament

in Sursurunga

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-09-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

59d51359-0c11-5334-a2e7-0e40b5a3442f